

จากปัญหาสู่พลังเปลี่ยนแปลง: นักรัฐประศาสนศาสตร์กับการเรียนรู้ชุมชนในศตวรรษที่ 21

A PROBLEMS TO TRANSFORMATIVE POWER: PUBLIC ADMINISTRATION SCHOLARS AND COMMUNITY LEARNING IN THE 21ST CENTURY

สรุฒิ สือเศรษฐสิทธิ์¹, ผุสดี สายวงศ์²

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยชุมชนน่าน¹

Sorawut Suesasetit 1¹, Phudsadee Saiwong²

Public administration nan community college¹⁻²

Corresponding Author E-mail : Sorawut1352@gmail.com¹, nudeekha@hotmail.com²

(Received : August 7, 2025; Edit : August 22, 2025; accepted : August 25, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากระบวนการบูรณาการ Problem-based Learning (PBL) กับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน 2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทใหม่ผลลัพธ์เชิงบวก และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์และชุมชน ภายหลังจากการใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยชุมชนน่าน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนรวม ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการการเรียนรู้แบบ Problem-Based Learning (PBL) กับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษาสามารถนำความรู้เชิงทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร อีกทั้งสร้างความเข้าใจลึกซึ้งต่อบริบทสังคมและนโยบายสาธารณะ พร้อมตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังส่งเสริมเครือข่ายทางสังคมและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม พบข้อจำกัดเกี่ยวกับความแตกต่างของบริบทชุมชนและอุปสรรคในการประสานงานที่ต้องมีแนวทางพัฒนาในอนาคตเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและความยั่งยืนของกระบวนการนี้.

คำสำคัญ : การเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐาน ทักษะในศตวรรษที่ 21 รัฐประศาสนศาสตร์

Abstract

This qualitative research article aims to: 1) examine the integration process of Problem-Based Learning (PBL) with 21st century skills to enhance the potential of public administration students in community-based learning; and 2) analyze the new roles, positive outcomes, and changes experienced by students, public administration, and the community following the use of participatory active learning processes. The target group comprises eight first-year public administration students enrolled in the "21st Century Learning Skills Development" course at Nan Community College in academic year of 2025. Research instruments include semi-structured in-depth interviews and non-participant observation.

The findings indicate that integrating PBL with 21st century skills significantly enhances the capabilities of public administration students. Students effectively apply theoretical knowledge to real community situations, particularly in critical thinking, creativity, problem-solving, teamwork, and communication. Furthermore, they develop a deep understanding of social contexts and public policies, along with a strong sense of social responsibility. This approach also fosters social networking and collaboration for sustainable problem-solving. However, limitations were identified concerning community contextual differences and coordination challenges, necessitating strategic improvements to increase the effectiveness and sustainability of this process in the future.

Keywords : Problem-based Learning (PBL) 21st Century Skills Public Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาทของ รัฐและนักรัฐประศาสนศาสตร์ในสังคมไทยและสังคมโลก ปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น ความเหลื่อมล้ำทางโอกาส การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และกระแสการปฏิรูปการศึกษา ได้สร้างความท้าทายต่อการบริหารงานภาครัฐและการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน นักรัฐประศาสนศาสตร์จึงมิใช่เพียงผู้แก้ไขปัญห หากแต่ต้องเป็นผู้จุดประกาย “พลังแห่งการเปลี่ยนแปลง” ที่มีความสามารถเชื่อมโยงทรัพยากร ความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบรวมนวัตกรรม (กิตติพงษ์ โคตรจันทิก , รัตเกล้า แจ่มฤทธิ์, และจันทิมา สุขสุคนธ์ 2024)

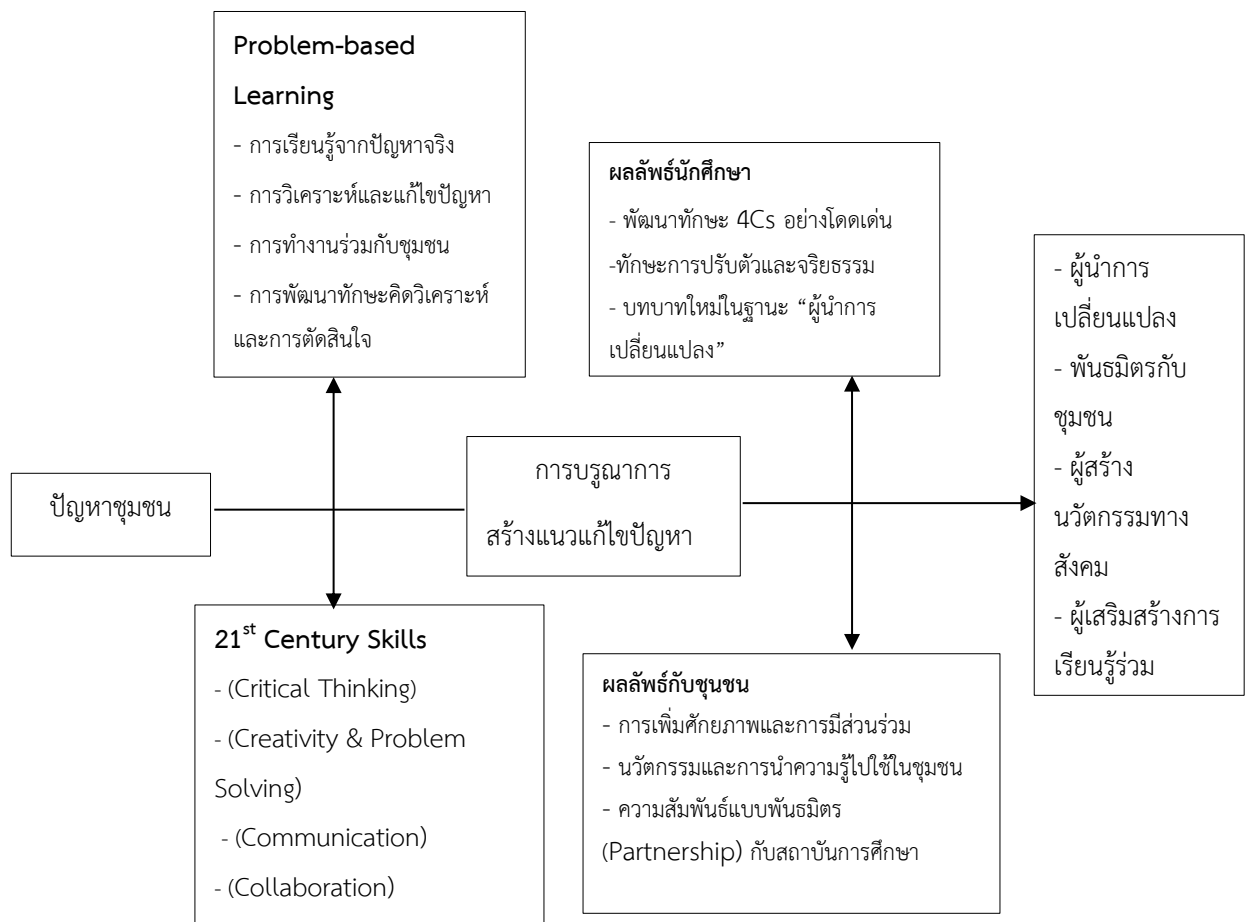
บนเส้นทางนี้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้ที่ เน้นการผสมผสานความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากหลายสาขาหรือหลายมิติ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ครบถ้วนและเชื่อมโยง กับชีวิตจริง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติ เป็นการเน้นให้ผู้เรียนทำโครงการจริงๆ ร่วมกับการเรียนรู้ทฤษฎี เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการ บูรณาการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่เน้นการเชื่อมโยงการ เรียนรู้เข้ากับบริบทของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การเรียนรู้เชิงรุก” โดยบูรณาการ Problem-based Learning (PBL) และ 21st Century Skills จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์ในการเผชิญและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงด้วย กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการนำความรู้สมัยใหม่ และเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ PBL ไม่ได้เน้นเพียงการเรียนรู้จากตำราแต่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็น “ผู้ออกแบบ” และ “ผู้ลงมือปฏิบัติ” ในสถานการณ์ที่แท้จริง ส่วน 21st Century Skills คือชุดทักษะที่จำเป็นต่อยุคปัจจุบันและอนาคต ไม่ว่าจะเป็นความสามารถ ในการคิดสร้างสรรค์ การโน้มน้าวผู้อื่น หรือการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างยืดหยุ่น (วิไลวรรณ ก. และคณะ 2023)

หลักสูตรอนุปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2565-2569) ประเด็นยุทธศาสตร์กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แผนพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันวิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชุมชนน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งสร้างและพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ในการสร้างกำลังคนในท้องถิ่นให้มีสมรรถนะสูง สร้างโอกาสเข้าถึง การศึกษาของประชากรกลุ่มยากจน ผู้ด้อยโอกาส และมีความเหลื่อมล้ำสูงทางเศรษฐกิจหรือสังคม ตลอดจนสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามปรัชญาของหลักสูตรที่ “มุ่งสร้างผู้ที่นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างคุณค่าชีวิต และศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนด้วยพลังพหุปัญญา” บทความนี้นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การ สังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับนักศึกษารุ่นปี 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยชุมชนน่าน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 คน เพื่อเสาะหากระบวนการบ่ม เพาะภาวะผู้นำชุมชน ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงทำโครงการร่วมกับชุมชน การศึกษานี้มิได้มุ่งหมายเพียงเพื่ออธิบายแนวคิดหรือ ทฤษฎีเท่านั้น แต่ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางจาก “ปัญหา” ไปสู่ “พลังเปลี่ยนแปลง” ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทชุมชนไทยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบูรณาการ Problem-based Learning (PBL) กับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนา ศักยภาพของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทใหม่ ผลลัพธ์เชิงบวก และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และชุมชน ภายหลังจากการใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิด เริ่มต้นจากการสำรวจปัญหาชุมชนด้วยนักศึกษา และให้นักศึกษาเรียนรู้แนวคิดและทฤษฎี Problem-based Learning กับ แนวคิดทฤษฎี 21st Century Skills และนำมาบูรณาการเพื่อสร้างขั้นตอนในการจัดการปัญหาให้กับชุมชน เพื่อสร้างผลลัพธ์ระดับนักศึกษาคือสร้างแสดงออกถึง การใช้ทักษะ 4Cs และสามารถปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมนั้นๆ เพื่อสร้างผลลัพธ์ให้กับชุมชน ในด้านการสร้างนวัตกรรมสำหรับการแก้ไขปัญหาชุมชนนั้นๆ นำไปสู่ การสร้างพันธมิตร เครือข่ายความร่วมมือ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาให้เป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PBL บูรณาการ 21st Century Skills สำหรับนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้วิจัยเองได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดแนวทางการเรียนรู้ไว้ 3 ระยะ ได้แก่ 1.ระยะการเตรียมการ 2.ระยะดำเนินการ 3.ระยะประเมินผล

ระยะที่ 1 เตรียมการ

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้ “ปัญหา” ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงหรือสถานการณ์ในบริบทของผู้เรียน เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นความสนใจ และเชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างมีความหมายผู้เรียนจะเริ่มต้นกระบวนการเรียนรู้จากการเผชิญกับปัญหาที่มีความสอดคล้องกับบทเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้เรียนสนใจหรือประสบในชีวิตประจำวัน ผู้สอนจึงมีบทบาทในการออกแบบหรือปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบท ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ฝึกพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง อาทิ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านการทำงานกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Collaborative Learning) และการลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นการเรียนรู้จากปัญหาของชุมชน ซึ่งนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ และการค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนยังมีบทบาทในการควบคุมและ

ประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง (Metacognition) และพัฒนาสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีเป้าหมาย (Self-Directed Learning) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

1.2 ในการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม บทบาทของผู้สอนมักเน้นการเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ โดยการใช้การบรรยาย (Lecture) เป็นหลัก ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทเพียงผู้รับข้อมูลและจดจำสาระ ความรู้ที่ได้รับจากวิธีการนี้มีประสิทธิภาพต่ำ โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้น้อยกว่า 10% เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจาก “ผู้ถ่ายทอดความรู้” ไปสู่ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Facilitator) โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิด แบ่งปันมุมมอง และร่วมสร้างองค์ความรู้ผ่านการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้มากถึง 50% (Ken Masters, 2013)

1.3 การเตรียมตัวผู้สอน ผู้สอนทำความเข้าใจหลักสูตร และเนื้อหารายวิชาที่ทำการสอน ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ประกอบกับการศึกษาปัจจัยผลกระทบภายนอก เช่น กระแสการเปลี่ยนแปลงโลกกาวิวัฒน์ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ อีกทั้งตัวนโยบายทางด้านการศึกษา ที่นำแนวคิดประเทศไทย (Thailand 4.0) ทั้งนี้เพื่อนำมาสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน และนำมาออกแบบวางแผนการเรียนรู้แบบ PBL ประกอบกับการใช้โจทย์ สถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในชุมชนจริง มาบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางตามเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์

1.4 ผู้สอนสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน เพื่อต้องสำรวจความต้องการของผู้เรียนไว้เป็นแนวทางในการออกแบบจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยต้องมีความสอดคล้องกันใน 3 ประเด็น คือ แกนกลางของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และปัญหาบริบทของชุมชน เพื่อออกแบบกิจกรรมและตัวชี้วัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยตัวผู้สอนทำสังเคราะห์องค์ประกอบอย่างรัดกุมและระบุรายละเอียดกิจกรรมที่ชัดเจน วิธีการบูรณาการทั้ง ตัวเนื้อหา ความต้องการของผู้เรียน และ สภาพปัญหาจริงที่พบ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง นำองค์ความรู้ไปจัดการปัญหาจริงภายในชุมชน และตัวผู้สอนได้ดำเนินการจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ เช่น เทคนิคการตั้งคำถาม ต้นไม้แห่งปัญหา เทคนิคการวิเคราะห์ Swot analysis แผนผังการจัดการทำโครงการ เป็นต้น สำหรับผู้เรียน มีการแนะนำการเรียนรู้แบบ PBL เพื่อให้ตัวนักศึกษาเข้าใจบทบาทของผู้เรียน โจทย์ สถานการณ์ ตัวอย่างแหล่งการสืบค้นข้อมูล

1.6 จัดทำโจทย์ปัญหา ผู้สอนมีหน้าที่เตรียมโจทย์ปัญหาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา (Sanguanthalai, 2011) คุณภาพของโจทย์ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชนมีความหลากหลายและวิธีการแก้ไขที่ต้องใช้หลายภาคส่วนเข้ามาร่วมมือในการจัดการปัญหาดังกล่าว ปัญหาที่ติจะตองน่าสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถอธิบายและเรียนรู้ลงไปในระดับลึกจนเข้าใจแนวคิดของปัญหามากกว่าการท่องจำสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ (Suwannoi, 2016)

1.7 ผู้สอนต้องทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ในรายวิชา หลักในการเรียนในชั้นเรียนและเปิดประเด็นกลุ่มใหญ่ของผู้เรียนทั้งชั้นเรียนก่อนแยกตามกลุ่มย่อย ก่อนนำเข้าสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน

1.8 การแบ่งกลุ่มผู้เรียน เป็นการคละกันของผู้เรียนเพื่อให้เกิดความหลากหลายในพื้นที่ เสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน และให้ผู้เรียนทำการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในกลุ่มของตนเอง การกลไกการทำงานเป็นทีม และกติการการทำงานร่วมกันและยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง

ตารางที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Problem-based Learning เชื่อมโยงกับ 21st Century Skills

How to	Objective	21 st Century Skills	Problem-based Learning
1. แสวงหาปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั้งหมด	เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าใจปัญหาในชุมชน ผ่านการลงพื้นที่จริง	Critical Thinking Creativity & Problem Solving Communication Collaboration	- การเรียนรู้จากปัญหาจริง - การทำงานร่วมกับชุมชน
2. กำหนดประเด็นที่น่าสนใจและอยากแก้ไขปัญหา	นักศึกษารวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และจัดลำดับปัญหากำหนดความเร่งด่วนในการจัดการปัญหาในชุมชนนั้นๆ	Critical Thinking Communication	การเรียนรู้จากปัญหาจริง - การทำงานร่วมกับชุมชน - การวิเคราะห์และแก้ไข้ปัญหา
3. วิเคราะห์ปัญหาที่พบ และศึกษาแนวทางการแก้ไข้ปัญหา	นักศึกษา วิเคราะห์ปัญหาตามบริบทของชุมชนนั้นๆ กำหนดสมมติฐานการแก้ไข้ปัญหา	Critical Thinking Creativity & Problem Solving Communication	- การวิเคราะห์และแก้ไข้ปัญหา
4. หาข้อมูลงานวิจัย และแนวทางแก้ไข้ปัญหาที่เคยปรากฏมา	นักศึกษาศึกษาตัวแบบที่เคยใช้จัดการปัญหาของชุมชนอื่นๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง	Creativity & Problem Solving Critical Thinking Collaboration	- การวิเคราะห์และแก้ไข้ปัญหา - การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ
5. สร้างตัวแบบในการแก้ไข้ปัญหา และกำหนดตัวชี้วัดของโครงการ	นักศึกษา เขียนโครงการ และกำหนดตัวชี้วัดของโครงการที่สามารถวัดผลได้จริง	Creativity & Problem Solving Collaboration Communication	การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ
6. นำไปใช้จริงในการแก้ไข้ปัญหาในชุมชน	นักศึกษานำโครงการสู่ชุมชนบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่เพื่อช่วยกันจัดการปัญหา	Critical Thinking Creativity & Problem Solving Communication Collaboration	-การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ - การทำงานร่วมกับชุมชน
7. ประเมินผล	โครงการ ผ่านตัวชี้วัดที่ถูกกำหนดไว้ โดยนักศึกษา	Critical Thinking	-การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ - การทำงานร่วมกับชุมชน

ระยะที่ 2 การเรียนรู้แบบ PBL มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 Clarifying Unfamiliar Terms ผู้สอนให้โจทย์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ทราบถึง สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในชุมชนของตนเอง โดยผู้เรียนทำความเข้าใจตามบริบทของชุมชนตนเอง

ขั้นที่ 2 Problem Definition ดำเนินการจัดกลุ่มของผู้เรียนโดยวิธีการคละกัน โดยให้แต่ละคนทำการวิเคราะห์และจับประเด็นที่สำคัญของชุมชนตนเองและจัดลำดับความเร่งด่วนของปัญหาที่อยากแก้ไข้

ขั้นที่ 3 Brainstorm นำเสนอปัญหาชุมชนของตนเองแล้วจัดการลงความเห็นภายในกลุ่ม เลือกรายการที่อยากแก้ไข และชุมชนที่ต้องลงไปสร้างการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนต่อไป ทำการระดมสมอง เพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหา อภิปรายหาคำตอบ สำหรับจัดการปัญหา โดยอาศัยองค์ความรู้เดิมของผู้เรียนที่มีอยู่ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ และการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน โดยผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และตัวผู้สอนเองยังเป็นผู้สังเกตและคอยกระตุ้นผู้เรียน โดยใช้การถามเป็นระยะ เช่น ปัญหามาจากไหน คิดว่าจะแก้ไขได้อย่างไร ต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เกี่ยวข้องกับใครบ้าง และผู้เรียนจำเป็นต้องตอบบนหลักเหตุและผล หรือมีข้อมูลอ้างอิงทุกครั้ง

ขั้นที่ 4 Analyzing the problem กลุ่มผู้เรียนอธิบายสมมุติฐานเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของ สมมุติฐานที่เป็นได้อย่างมีเหตุผล และสามารถเชื่อมโยงกับการระดมสมองได้อย่างสอดคล้อง และสรุปรวบรวมแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มได้อย่างเหมาะสม สำหรับตัวผู้สอนเสริมแรงบวกให้กับการเรียนรู้ด้วย การกล่าวชื่นชมผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม และช่วยเหลือสนับสนุนกระตุ้นความคิดว่าตอนนี้ได้ใช้ ทักษะ 21st Century Skills ด้านไหนในการจัดการปัญหา

ขั้นที่ 5 Formulating Learning Issues หลังจากกลุ่มผู้เรียนทราบถึงปัญหาและมีการตั้งสมมุติฐานในการจัดการปัญหาแล้ว สร้างประเด็นการเรียนรู้ ผู้เรียนช่วยกันสรุปว่าความรู้ใดสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ ส่วนประเด็นไหนที่ยังไม่รู้ หรือ แนวทางการแก้ปัญหายังไม่ชัดเจน จำเป็นต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อจะได้แนวทางแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมกับบริบทชุมชน

ขั้นที่ 6 Self-directed Learning กลุ่มผู้เรียนทำการค้นคว้าหาข้อมูล ด้วยตนเอง และทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านสารสนเทศจากสื่อต่างๆ ที่ทันสมัยเหมาะสมและถูกต้อง เช่น ห้องสมุด ตำรา วารสาร อินเทอร์เน็ต ปัญญาประดิษฐ์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญ นักนักปราชญ์ชาวบ้าน

ขั้นที่ 7 Reporting กลุ่มผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่ได้มารายงานต่อกลุ่ม เพื่อเพิ่มเติมอภิปรายวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิสูจน์สมมุติฐานและนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับ สภาพปัญหาที่ต้องจัดการในชุมชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำเสนอผลงานต่อชุมชน โดยผู้สอนทำหน้าที่สนับสนุนประสานงานให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์

ระยะที่ 3 ระยะการประเมินผลการเรียนรู้ PBL

3.1 การประเมินผลการปฏิบัติจริงตามสภาพความเป็นจริง วัดผลจากการแก้ปัญหให้กับชุมชนผ่านการลงมือทำอย่างเป็นระบบ และผู้เรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมของความเป็นผู้นำและ ทักษะ 21st Century Skills โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนเป็นหลัก

3.2 การสังเกตอย่างเป็นระบบ ผู้สอนกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนรวมทั้งเนผู้ประเมินทักษะของผู้เรียนกลุ่มเรียน พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่สังเกตภายนอกกลุ่ม โดยเน้น สังเกตบทบาท ประธาน ในการวางแผน การรับฟัง การควบคุมสมาชิกในกลุ่ม บทบาทเลขานุการในการบันทึกการประชุม การสรุปต่างๆ และการสังเกตสมาชิกในกลุ่มทุกๆ คน สังเกตกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น การแสดงความคิดเห็น การรับฟัง การแบ่งงาน ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสม ผู้สอนควรให้ความสำคัญในการเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีศึกษาปัญหาของชุมชน รวมทั้งออกแบบสถานการณ์ปัญหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปัญหาที่มีคุณภาพควรกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถอภิปราย วิเคราะห์ และเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจเชิงแนวคิดมากกว่าการจดจำ และสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ บทบาทและทักษะของผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ผู้สอนบางรายอาจขาดความมั่นใจเมื่อต้องสอนวิชานอกเหนือจากความเชี่ยวชาญ จึงควรได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาทักษะการเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ก่อนปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนการสอน (Lekhakula, 2015)

นอกจากนี้ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ควรได้รับการเตรียมความพร้อมด้านแนวคิดและบทบาทของผู้เรียนใน

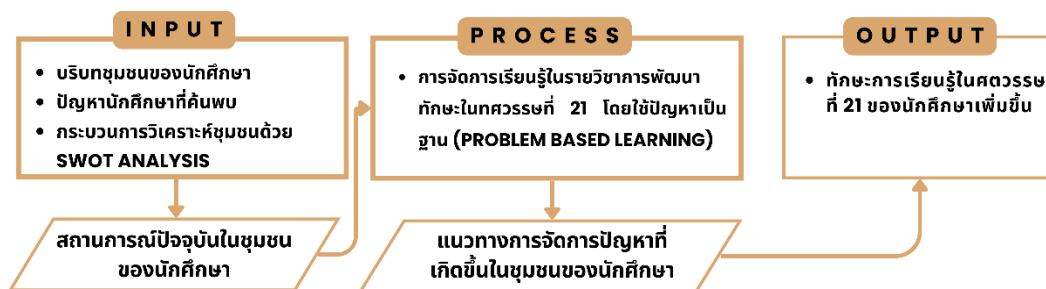
กระบวนการ PBL เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านการสอนอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PBL อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษากระบวนการบูรณาการจัดการเรียนรู้แบบ Problem-Based Learning (PBL) กับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน พบว่า PBL เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร นักศึกษาสามารถนำความรู้เชิงทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับโอกาสฝึกแก้ไขปัญหาเชิงซับซ้อนร่วมกับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่

นักศึกษามีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อบริบททางสังคมและนโยบายสาธารณะ พร้อมตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างจริงจัง ประสบการณ์ในชุมชนช่วยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งระหว่างนักศึกษาและชุมชน ส่งเสริมการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสังคมในพื้นที่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ นักศึกษาเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารและการทำงานร่วมกันในทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหา

อย่างไรก็ดี กระบวนการวิจัยพบข้อจำกัดบางประการ เช่น ความแตกต่างของบริบทชุมชนและอุปสรรคในการประสานงานระหว่างนักศึกษากับชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีแนวทางพัฒนาและปรับปรุงในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและความยั่งยืนของการบูรณาการ PBL กับการเรียนรู้ในบริบทชุมชนซึ่งสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
อภิปรายผลการวิจัย

การบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ Problem-Based Learning (PBL) กับการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในยุคปัจจุบัน รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสาขาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการสาธารณะและการพัฒนานโยบายสาธารณะ ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะปฏิบัติจริงที่เชื่อมโยงกับบริบทและปัญหาสังคมที่แท้จริง (Barrows & Tamblyn, 1980) โดยพื้นฐานแล้ว PBL เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการแก้ไขปัญหาที่สมจริงและซับซ้อนในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชุมชนจริง การเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสาร และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ต้องเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพที่ต้องแก้ไขปัญหาสาธารณะอย่างแท้จริง (Hmelo-Silver, 2004) การนำ PBL มาบูรณาการกับการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนยังช่วยให้นักศึกษาได้สัมผัสกับปัญหาจริงในชุมชน เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง ถือเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ช่วยเติมเต็มความรู้ทฤษฎีด้วยประสบการณ์ภาคสนาม ถือเป็นการพัฒนาศักยภาพเชิงวิชาชีพที่ตอบโจทย์บริบทของสังคมยุคใหม่

การเชื่อมโยงทักษะศตวรรษที่ 21 กับกระบวนการเรียนรู้แบบ Problem-Based Learning (PBL) เป็นการสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์โลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ PBL ช่วยส่งเสริมทักษะสำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร ซึ่งทุกทักษะนี้เป็นแกนหลักของการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนในสังคมยุคปัจจุบัน การเรียนรู้ผ่านปัญหาจริงใน PBL เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นองค์รวม พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายชัดเจน

ตารางที่ 2 เชื่อมโยงทักษะศตวรรษที่ 21 กับ PBL

21 st Century Skills	Problem-based Learning	ความสำคัญต่อผู้เรียน
คิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)	วิเคราะห์ปัญหาอย่างลึกซึ้ง ตั้งคำถามได้แย่ง	แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
การคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา Creativity & Problem Solving	วางแผน ค้นคว้า ประเมินผลด้วยตัวเอง	พัฒนาความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการเรียนรู้ต่อเนื่องและสร้างสรรค์
การทำงานเป็นทีม (Collaboration)	ทำงานร่วมประสานงาน จัดการความขัดแย้งในกลุ่ม	ร่วมมือแบบมืออาชีพเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วม
การสื่อสาร (Communication)	นำเสนอ แลกเปลี่ยนและอภิปรายความคิดเห็น	สื่อสารอย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพในหลายบริบท

การเรียนรู้ในชุมชนเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถนำความรู้และทฤษฎีที่ได้รับจากการเรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้จริงในบริบทของชีวิตและสังคมจริง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับบริบททางสังคมและผลกระทบของนโยบายต่าง ๆ ต่อชุมชน การเรียนรู้ลักษณะนี้เพิ่มพูนประสบการณ์เชิงปฏิบัติและทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความซับซ้อนและความเป็นจริงในชุมชนที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากตำราเพียงอย่างเดียวโดยการบูรณาการปัญหาในบริบทชุมชนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้แบบ Problem-Based Learning (PBL) นักศึกษาจะได้ปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ต้องวิเคราะห์ ปรับใช้ ทฤษฎี และวางแผนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นผ่านความร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชน ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม อีกทั้งก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมโดยรวม การเผชิญกับบริบทจริงในชุมชนทำให้นักศึกษาเข้าใจผลของนโยบายต่าง ๆ ในมุมมองที่กว้าง ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้เข้าใจจำกัดและข้อพิจารณาเหล่านี้มาปรับใช้ในการพัฒนานโยบายหรือแผนงานที่จะเหมาะสมและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ในชุมชนจึงเป็นเส้นทางสำคัญในการเชื่อมโยงทฤษฎีกับปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้พร้อมสำหรับการทำงานจริงในอนาคต

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชุมชนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเปิดโอกาสให้นักศึกษาและชุมชนร่วมมือกันแก้ไขปัญหา พัฒนาศักยภาพ และสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง ความร่วมมือนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้นักศึกษาได้นำความรู้และทฤษฎีที่เรียนมาไปใช้ในบริบทจริง แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน (Eyler & Giles, 1999; Furco, 1996)

การมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษากับชุมชนทำให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริง อีกทั้งยังช่วยสร้างความเข้าใจในบริบทของชุมชนและความต้องการที่แท้จริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนานโยบายหรือโครงการที่ตอบโจทย์และมีประสิทธิภาพ (Moely et al., 2002; Simons & Cleary, 2006) การสร้างเครือข่ายทางสังคมระหว่างนักศึกษาและชุมชนยังช่วยเพิ่มความเข้มแข็งในการพึ่งพาอาศัยและส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง นอกจากนี้ ความร่วมมือยังส่งเสริมให้เกิดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเปิดกว้าง โดยนักศึกษาจะได้ฝึกฝนความรับผิดชอบ การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาเครือข่ายสังคมและความ

รับผิดชอบต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

การเตรียมความพร้อมสำหรับวิชาชีพในสาขารัฐประศาสนศาสตร์เป็นกระบวนการที่เน้นให้นักศึกษามีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการทำงานจริง นักศึกษาจะได้รับโอกาสฝึกฝนการทำงานในสถานการณ์จริง เข้าใจบทบาท หน้าที่ และความต้องการของสังคมอย่างลึกซึ้ง รวมถึงการแก้ไขปัญหาในบริบทที่ซับซ้อน การเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อตนเองและงานอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษาปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมการทำงานจริงและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานในวิชาชีพและสายอาชีพในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเตรียมความพร้อมทั้งด้าน ผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งสิ่งสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนรู้ ในด้านต่างๆ
2. ควรบูรณาการเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงเข้ากับการเรียนรู้ PBL
3. ควรประสานความร่วมมือกับชุมชนที่สามารถทำกิจกรรมได้จนจบภารกิจ
4. การเรียนแบบ PBL สร้างรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สำหรับ นศ.

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ โคตรจันทิก, รัตเกล้า แจ่มฤทธิ์, & จันทิมา สุขสุคนธ์. (2567). แนวทางการศึกษารัฐศาสตร์ในศตวรรษที่ 21: การรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนทางสังคมและการเมือง. **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, 7(1): 272-283.
- วิไลวรรณ ก., Rosidat Samae, Fahad Tanweer. (2023). Fostering 21st-Century Skills through Project-Based Learning: Learners' Perspectives from a Thai-English Translation Course. **วารสาร อัล-นุร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี**, 18(35): 59-75.
- Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). **Problem-based learning: An approach to medical education**. Springer Publishing.
- Furco, A. (1996). Service-learning: **A balanced approach to experiential education**. In B. Taylor & Corporation for National Service (Eds.), *Expanding Boundaries: Serving and Learning* (pp. 2-6).
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). **Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn?** *Educational Psychology Review*. 16(3): 235–266.
- Lekhakula, A. (2015). **Problem-Based Learning** [online]. สืบค้นจาก http://teachingresources.psu.ac.th/document/2548/Le_Kha_Kun/PBL.pdf
- Masters, K. (2013). Edgar Dale's Pyramid of Learning in medical education: **A literature review**. **Medical Teacher**, 35(11): e1584-e1593.
- Moely, B. E., Mercer, S. H., Ilustre, V., Miron, D., & McFarland, M. (2002). Changes in college students' attitudes and intentions for civic involvement as a function of service-learning experiences. **Michigan Journal of Community Service Learning**, 9(1), 18-26.
- Sanguanthalai, K. (2011). **Active Learning. PBL**. WU Newsletter Walailak University, 4(2), 4-6.
- Suwannoi, P. (2016). Problem-based learning: PBL รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 24(4), 162-174.